

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства аграрної політики
та продовольства України

_____ № _____

**Методи
відбору зразків для визначення
максимально допустимих рівнів певних забруднюючих речовин
у харчових продуктах для цілей державного контролю**

I. Загальні положення

1. Ці Методи відбору зразків для визначення максимально допустимих рівнів певних забруднюючих речовин у харчових продуктах для цілей державного контролю (далі – Методи відбору) розроблені відповідно до законів України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів", "Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин", розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 228

"Про схвалення Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею" з урахуванням вимог Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 333/2007 від 28 березня 2007 року, яким встановлюються методи відбору зразків та аналізу в рамках офіційного контролю рівнів свинцю, кадмію, ртуті, неорганічного олова, 3-MCPD та бенз(а)пірену у харчових продуктах.

2. Методи відбору встановлюють загальні процедури, за якими відбираються зразки харчових продуктів для лабораторних досліджень (випробувань) на вміст свинцю, кадмію, ртуті, олова (неорганічного) та арсену (неорганічного), 3-моноклорпропан-1,2-діол (3-MCDP) та бенз(а)пірену (поліциклічних ароматичних вуглеводнів).

3. У цих Методах відбору зразків терміни та визначення вживаються в таких значеннях:

лабораторний зразок – призначений для лабораторного дослідження (випробування) зразок, довільно виділений з об'єданого зразка, або цілий об'єднаний зразок, якщо згідно з цими Методами відбору він не підлягає поділу на кілька лабораторних зразків;

об'єднаний зразок – це комбінована загальна кількість всіх точкових зразків, відібраних з партії або частини партії; об'єднані зразки вважаються репрезентативними для партій або частини партій, з яких вони були взяті;

точковий зразок – певна кількість матеріалу, довільно відібраного з одного місця партії або частини партії;

партія – будь-яка визначена оператором ринку кількість харчового продукту з однаковою назвою, властивостями, та/або маркуванням який вироблений за визначений цим оператором період часу за однакових умов виробництва на одній і тій самій потужності;

частина партії – фізично відокремлена та ідентифікована частина великої партії, щодо якої застосовується відповідний метод відбору зразків.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів" та "Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин".

4. Ці Методи відбору є обов'язковими для:

державних інспекторів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності харчових продуктів та окремих показників якості (компетентного органу);

акредитованих лабораторій;

операторів ринку з виробництва та/або обігу харчових продуктів.

5. Відбір зразків харчових продуктів проводиться державними інспекторами з урахуванням Порядку відбору зразків продукції тваринного, рослинного і біотехнологічного походження для проведення досліджень, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2002 року № 833.

6. Зразки для визначення максимально допустимих рівнів вмісту певних забруднюючих речовин (свинцю, кадмію, ртуті, олова (неорганічного) та арсену (неорганічного), 3-монохлорпропан-1,2-діолу (3-MCDP) та бенз(а)пірену (поліциклічних ароматичних вуглеводнів)) у харчових продуктах для цілей державного контролю відбираються відповідно до методів, встановлених у розділі II цих Методів відбору.

7. Під час відбору зразків необхідно вживати заходів, щоб уникнути будь-яких змін, які могли б вплинути на рівень певних забруднюючих речовин (свинцю, кадмію, ртуті, олова (неорганічного),

арсену (неорганічного), 3-монохлорпропан-1,2-діолу (3-MCDP) та бенз(а)пірену (поліциклічних ароматичних вуглеводнів) у харчових продуктах та результати лабораторних досліджень (випробувань) або зробити об'єднаний зразок не репрезентативним.

Також мають вживатися запобіжні заходи, необхідні для забезпечення безпеки осіб, які відбирають зразки.

8. Кожний лабораторний зразок поміщають в чистий інертний контейнер, який забезпечує належний захист від забруднення (контамінації), впливу на склад зразка та пошкодження під час транспортування. Потрібно забезпечити усі необхідні умови та запобіжні заходи для унеможливлення змін в складі зразка під час його зберігання та/або транспортування.

При відборі зразків для проведення лабораторних досліджень (випробувань) рівнів поліциклічних ароматичних вуглеводнів використовують лише чистий інертний скляний контейнер. У випадках неможливості використати такий контейнер, потрібно уникнути контакту зразка з пластиком у будь-який інший доступний спосіб (наприклад, здійснювати пакування зразка в алюмінієву фольгу до поміщення його в контейнер для відбору зразків). Зразок повинен бути захищений від світла.

9. Відбір зразків оформляється актом відбору зразків (кожний зразок, відібраний для цілей державного контролю, підлягає реєстрації, із зазначенням дати і місця відбору зразків). Зразки опечатуються в місці відбору зразка, на упаковку обов'язково наноситься ідентифікаційний код, який відповідає ідентифікаційному коду акта відбору зразків і дає змогу чітко ідентифікувати партію або частину партії харчових продуктів, від яких було відібрані зразки.

II. Процедури відбору зразків харчових продуктів

1. Зразки відбираються окремо від кожної партії або частини партії.

2. Великі партії повинні бути фізично розділені на частини партії. Для харчових продуктів, що реалізуються великими партіями та насипом (наприклад, зернові), поділ партії на частини партії здійснюється згідно із Таблицею 1, для партії інших харчових продуктів з іншою масою – Таблиці 2.

Враховуючи те, що маса партії не завжди є точною сумою маси частин партії, маса частини партії може перевищувати зазначену масу не більше як на 20 відсотків.

3. Точкові зразки слід відбирати з різних місць партії, розподілених по всій партії або частині партії. Відхилення від такої процедури необхідно, зазначити в акті відбору зразків.

4. Мінімальна кількість точкових зразків відбирається від партії чи частини партії згідно з Таблицею 3.

5. У випадку безтарної великої партії рідких харчових продуктів партія чи частина партії ретельно перемішується вручну чи механічним шляхом без негативного впливу на склад та властивості харчового продукту безпосередньо перед самим відбором. Для об'єданого зразка відбирається три точкових зразка від партії або частини партії. Точкові зразки повинні мати однакову масу, а саме: не менше 100 г або 100 мл, а маса об'єданого зразка – не менше 1 кг або 1 літра.

6. Точкові зразки повинні мати однакову масу/об'єм. Маса/об'єм точкового зразка повинні бути не менше 100 г/мл. Об'єднаний зразок повинен бути не менше 1 кг/л. Про відхилення від зазначеної маси/об'єму дані зазначаються в акті відбору.

7. Підготовка об'єданого зразка має здійснюватися шляхом об'єднання точкових зразків.

8. Об'єднаний зразок повинен становити не менше 1 кг або 1 л, окрім випадків, коли це неможливо, наприклад, коли зразок складається з однієї упаковки чи одиниці упаковки (блоку упаковок).

Таблиця 1

Поділ партій на частини партії харчових продуктів, які реалізуються великими партіями та насипом

Маса партії, тонн	Маса або кількість частини партії
$\geq 1\ 500$	500 тонн
> 300 і $< 1\ 500$	3 частини партії
≥ 100 і ≤ 300	100 тонн
< 100	–

Таблиця 2

Поділ партії інших харчових продуктів з іншою масою на частини

Маса партії, тонн	Маса або кількість частини партії
≥ 15	15–30 тонн
< 15	–

Таблиця 3

Кількість точкових зразків, які відбираються від партії чи частини партії харчових продуктів

Маса партії/частини партії, (л або кг)	Мінімальна кількість точкових зразків, які необхідно відібрати
< 50	3
≥ 50 і ≤ 500	5
> 500	10

9. У випадку якщо партія або частина партії складається з окремих упаковок або одиниць, кількість точкових зразків відбирається відповідно до Таблиці 4.

Таблиця 4

Кількість упаковок або одиниць (точкові зразки), які необхідно відібрати для формування об'єданого зразка, якщо партія або частина партії складається з окремих упаковок або одиниць

Кількість упаковок або одиниць у партії/частині партії	Кількість упаковок або одиниць, які необхідно відібрати
≤ 25	Мінімум одна упаковка або одиниця
26–100	Близько 5%, мінімум дві упаковки або одиниці
> 100	Близько 5%, не більше десяти упаковок або одиниць

10. Враховуючи те, що максимально допустимий рівень неорганічного олова поширюється на вміст кожної консерви, необхідно відбирати об'єднаний зразок. Якщо результати лабораторних досліджень (випробувань) об'єданого зразка менші межі максимально допустимого рівня але близькі до мінімального рівня та у випадку підозри, що вміст окремих консервів

може перевищувати максимально допустимий рівень неорганічного олова, проводять подальші дослідження.

11. У випадку, якщо партія чи частина партії містить велику рибу (маса однієї риби більше 1 кг) та партія або частина партії становить більше 500 кг, точковий зразок повинен складатись із середньої частини риби. Маса кожного точкового зразка становить не менше 100 г.

12. Відбір зразків харчових продуктів на стадії роздрібної торгівлі здійснюється відповідно до вимог, передбачених розділом II цих Методів відбору.

13. У випадках, коли неможливо застосувати відбір зразків, встановлений у цьому розділі, та можуть виникнути неприйнятні наслідки з комерційної точки зору, що тягнуть за собою пошкодження для партії (у зв'язку з формою пакування, транспортними засобами тощо), або у випадках, коли застосування вищезазначеного методу відбору зразків є неможливими з практичних причин, може застосовуватись альтернативний метод відбору зразків за умови, що такий метод забезпечує достатню репрезентативність партії або частини партії, з якої відбираються зразки, і він повною мірою документується.

**Директор Департаменту аграрної
політики та сільського господарства**

В. Топчій